

zaam, terwijl albino-konijnen nog al eens voorkomen. Dit heeft natuurlijk iets te maken met het verschil in levenswijze tussen deze twee diersoorten: de een leeft in een leger, de ander in een hol. Ook de kleurwisseling van hermelijn en andere pooldieren komt ter sprake. Deze geschiedt onder invloed van de veranderende daglengte, en heeft misschien meer verband met de beperking van de warmte-uitstraling dan met een aanpassing aan de kleur van de sneeuw. Bij ons verkleuren de hermelijnen meestal volledig, maar nooit op dezelfde tijd. Achter in december zijn zij alle wit.

De heer **Kemp** geeft de volgende vogelwaarnemingen op: Langs de Maas ten noorden van Roermond op 10 jan. 1960 een 15-tal sneeuwgorzen en meer dan 30 wulpen. Op 17 jan. bij Itteren een volwassen mantelmeeuw. Op 23 jan. eveneens nabij Itteren 1 volwassen knobbelzwaan, 2 wijfjes brilduiker, 2 wijfjes nonnetjes, 3 mannetjes en 2 wijfjes smient. Op 1 febr. op de Maas bij Roermond o.a. 1 eidereend. Het dier zocht grondelend naar voedsel langs de oever. Normaal duikt het dier zijn voedsel op, maar het grondelen wordt ook vermeld door Bannerman in *The Birds of the British Isles*. De heer **Stevens** maakt melding van de aanwezigheid van een roodkeelduiker *Colymbus stellatus* Pouloupp, van 22 tot en met 26 jan. op de Maas bij Köbbes. Kop en hals waren nog, of al, in prachtkleed, de romp in winterkleed. De opgewipte snavel sloot verwisseling met de parelduiker uit, die mèer in het binnenland voorkomt. Het dier behoort tot de zeeduikers, maar broedt vooral aan zoetwaterplassen in het poolgebied. De heer **Mommers** kan deze mededeling bevestigen. Bovendien heeft hij op 14 jan. te Bemelen 3 beflijsters gezien. Dit is de eerste waarneming van deze vogels in Limburg in de winter. De heer **Verbeek** zag een pestvogel te St. Odiliënberg op 24 dec. 1959.

Prof. Prick, van de Notre Dame Universiteit te Indiana wijst op het steeds zeldzamer worden van een dagvlinder, *Colias palaeno*, in de Fagnes in België. Dit dier is in Amerika heel algemeen, en komt ook voor in Lapland, Noord-Oost-Duitsland, en in de Alpen. De rups leeft van de rijsbes, *Vaccinium uliginosum*. Het verdwijnen van deze vlinder wordt wel toegeschreven aan het te veel wegvangen. De heer van **Noorden** toont wortelknolletjes van de els, veroorzaakt door *Actinomyces alni*.

Als slot van de avond vertoont de heer **Willem**s een serie kleurendia's opgenomen in de verschillende seizoenen in Zuid-Limburg, met de bedoeling aan anderen te laten zien, wat hij zelf had mooi gevonden. Voor zijn moeite wordt hem door de voorzitter bij het sluiten van de vergadering bijzondere dank gebracht.

EEN VOORN EN EEN KARPERTJE, NIEUW VOOR DE GEUL

BR. ARNOUD (Heerlen)

Mechelen, 3 okt. 1959.

In de Geul 'n lage waterstand. Langs de oevers zijn ondiepe plasjes en er zijn nog poeltjes tussen de stenen van de bedding, die ter plaatse nog al rijk met mos begroeid zijn.

Mijn naderen heeft onrust gebracht in een schooltje kleine visjes, die in ondiepten langs de oever zitten en nu naar alle kanten tussen de stenen door wegstuiven. Er zijn er die schielijk wegduiken in de mospels en daarbij een wolkje slib opjagen, zodat je weet waar ze schuilen.

Ze zijn groter dan jonge stekeltjes, en elritsen houden zich liever op onder beschutting. Het kan dus iets anders zijn, ongewoon voor de Geul. Geschikt materiaal om nog met succes op de gealarmeerde en reeds weggevluchte dieren te jagen, heb ik niet bij me. Ik zal mijn geluk daarom beproeven op de verstoppertje-spelers in het mos, wat me met een paar gelukt.

De eerste indruk is: Voorntjes. Thuis kan ik ze rustig bekijken. Er is er een bij met nog al brede, iets afgeplatte kop, de anaalvin is onder convex, 'n ander heeft een steil naar voren oplopende bek en is platter. Bij het eerste denk ik aan kopvoorn. Om zekerheid te krijgen zend ik ze ieder in een eigen buisje naar Dr. Boeseman, Rijksmuseum van Nat. Hist. te Leiden.

De zending bleek twee soorten te bevatten, n.l.: *Leuciscus cephalus* L. de Kopvoorn, en *Leuciscus delineatus* (Heckel), het Vetje. Beide voor het Rijksmuseum een aanwinst, daar het van deze soorten nog geen Limburgs materiaal bezat.

De kopvoorn kan tot 60 cm lang worden. Hij komt voor in rivieren, oude veenplassen en meren van Midden-Europa, maar is geen typische beekvis. Als voedsel voor de mens wordt

hij minder gezocht, maar wel dient hij als voedsel voor betere vissoorten.

Men heeft waargenomen dat deze voorn in de paaitijd naar bergbeken trekt om er in mei en juni eieren (100.000) af te zetten. Hij heeft dus een paaitrek, evenals de zalm. In deze beken ontwikkelen zich de jonge visjes om later de grotere wateren op te zoeken.

In de Molenbeek bij Grubbenvorst nam Smis-saert (Natuurhist. Maandbl., 29 april '59) een twintigtal trekkende kopvoorns waar. Uit het vinden van het broed in de Geul mag men afleiden dat ook in deze beek de paaitrek van de kopvoorn plaats heeft. Het is de moeite waard hierop speciaal te letten.

Kenmerken van *Leuciscus céphalus*:

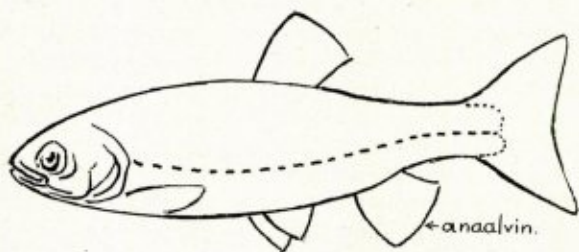
†amelijk rond lichaam. Bovenkant zwart-groen, onderkant koperkleurig.

Grote schubben met zwarte zoom.

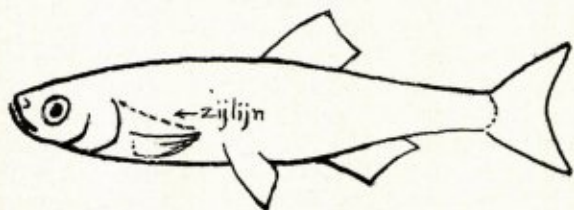
Kop breed, boven enigszins afgeplat.

Bek breed, eindstandig, reikt tot onder het oog.

Keeltanden in twee rijen, zijdelings samen-

Leuciscus cephalus L., de kopvoorn
naar G. Würtzel.

Leucaspius delineatus (Heckel), het vetje
naar Pappenheim.

gedrukt en aan de spits haakvormig omgebogen, in de buitenste rij 2 (zelden 3) in de binnenste rij 5.

Borstvinnen oranjegeel, andere rood met zwart.

Anaalvin onderkant convex.

Staartvin ondiep gevorkt.

Het Vetje is onze kleinste karper en wordt hoogstens 8 cm. Eerst in 1921 werd het als bestanddeel onzer fauna bekend (Redeke). Daarna is het gevonden in de Vecht en de Wijde Blik (Utr.), de oude Vecht boven Dalfsen (Ov.), bij Meppel (Ov.), het Wiel bij Rijswijk (N.Br.), ook nog in een nieuw gegraven kanaal in de duinen onder Vogelenzang (N.H.) en in verschillende Noord- en Zuidhollandse brakke wateren (uit Hydrobiologie van Nederland).

Het Rijksmuseum heeft materiaal van Koe-dijk (N.H.), Stompwijk (Z.H.), Raamsdonk-veer (N.Br.) en de Dinkel bij Denekamp (Ov.).

Naar aanleiding van deze vondsten werd het visje tot nu toe gerekend tot de bewoners van nagenoeg stilstaand water. Door de vangst in de Geul blijkt het areaal aanzienlijk uitgebreider te zijn. Dit geldt eveneens, wat dit betreft, voor de Kopvoorn.

Dat men omtrent de verspreiding van deze soorten nog onvolledig is ingelicht komt wel hoofdzakelijk hierdoor dat het Vetje zo klein is en beide in jeugd stadium licht voor een andere soort worden aangezien; men ziet ze gemakkelijk over het hoofd.

Het aantal eitjes bij het Vetje is maar gering. Deze visjes hebben dan ook broedverzorging. Het ♀ legt de eitjes in ringen om planten-stengels. Het ♂ bewaakt ze en zorgt met de borstvinnen voor een stroom van vers water.

Van Erich Lehmann komt hierover een beschrijving voor in: Die Aquarien- und Terra-riën Zeitschrift, 11e jrg. heft 1, jan. '58.

Kenmerken van *Leucaspius delineatus*:

Lichaam zijdelings weinig samengedrukt. Bo-venkant geelachtig met zilverglanzende schub-ben.

Bek steil oplopend.

Vinnen vrijwel kleurloos.

Anaalvin 11—13 weke stralen.

Staartvin groot, weinig ingebogen.

Korte zijdestreep of zijlijn, zich uitstrekkend over de eerste 7—13 schubben.